

MONUMENTS HISTORIQUES,

nr. 182, iulie – august 1992

Numărul 182 al periodicului „Monuments historiques” este consacrat în întregime monumentelor și siturilor istorice și naturale din Franța incluse pe Lista patrimoniului mondial cultural și natural:

Valea Vézère cu grotele pictate; Vezelay, bazilica și colina; Chartres, catedrala; Versailles, palatul și parcul; Mont-Saint-Michel cu golful; Fontenay, abația cisterciană; Chambord, castelul cu domeniul; Fontainebleau, palatul și parcul; Amiens, catedrala; Arles, monumentele romane și romanice; Arc-et-Senans, salina regală; Capurile Girolata și Porto și rezervația naturală Scandola; Nancy, piețele Stanislas, Carrère și Alliance; Saint-Savin – sur – Gartempe, biserica – picturile murale; Apeductul din Gard; Strasbourg, „Grande-Ile”; Reims, catedrala, palatul Tau și bazilica Sf. Remi; Paris, cheiurile Senei.

Prezentarea celor 19 monumente este concepută ca un rezumat al fișei de înscriere, accentuându-se asupra justificării criteriilor de includere în Listă; notele de prezentare impresionează prin concizie, dovadă a unei profunde cunoașteri a subiectului.

Aceste note sânt însoțite de nouă comunicări prezentate la „Ziua franceză a patrimoniului mondial” (22 iulie 1992, Paris) la care se adaugă un articol scris special pentru acest număr al revistei. Articolele pot fi împărțite, conform subiectului dominat în trei grupe:

A. Probleme teoretice și practice legate de apariția noțiunii de patrimoniu cultural și natural, demersurile necesare elaborării criteriilor de înscriere a unui monument pe Lista patrimoniului mondial („*Un jalonnement historique, un grand spectacle émotionnel*” al lui Michel Parent) modul de aplicare a acestor criterii în selectarea

monumentelor și siturilor din Franța pentru Lista patrimoniului mondial, precum și modul în care evoluția cunoștințelor despre monumente și evoluția gustului au putut influența definirea și extinderea noțiunii de monument istoric în Franța („*Le Patrimoine, expression des connaissances*” de Françoise Bercé), extinderea acestei noțiuni prin apariția unor noi categorii de monumente istorice („*Jardins, sites naturels et culturels de yes Lusnbühl*”).

B. Diverse moduri de utilizare a patrimoniului (de altfel chiar titlul unui articol de Françoise Choay), analizând modul în care se poate ajunge la un compromis rezonabil în antinomia între „a proteja” și „a face cunoscut”, și evoluția ideii de protecție a monumentelor în relație cu publicul, de la primele reglementări propuse de Vitet în prima jumătate a secolului trecut, și anume scoaterea din uz și circuit a monumentelor, până la integrarea lor, revitalizarea, inventarea eventuală de noi funcții – acțiune care cere tact, imaginație, abilitate tehnică pentru a nu deforma monumentul („*Les divers usages du patrimoine*” de Françoise Choay).

Modul în care o bună utilizare a monumentului poate duce la o mai bună cunoaștere a acestuia, deci la constituirea unei notorietăți este exemplificată prin analiza punerii în valoare a unei construcții cu caracter preponderent industrial – salina regală de la Arc-et-Senans („*Patrimoine et pratiques sociales*” de Gérard Monnier).

Aceluiași grupaj îi aparține și articolul „*Patrimoine et tourisme*” al lui Jean-Pierre Babelon, care descrie soluțiile adoptate pentru a evita daunele pe care un afliș de vizitatori le-ar putea aduce parcului, de curând restaurat, de la Versailles.

C. Doctrină de restaurare ar putea fi subiectul celui de-al treilea grupaj, cuprinzând:

– „*Patrimoine et exigences doctrinales*” de Michael Jantzen, – analiză a influențelor pe care diversele epoci le-au avut asupra doctrinelor de restaurare;

– „*Patrimoine et exigences techniques*” de Alain-Charles Perrot, care recomandă două poziții fundamentale în abordarea monumentului – respectul și umilinta în măsura în care monument = document, deci orice intervenție asupra acestuia poate fi o falsificare a documentului. Articolul se constituie de asemenea într-o pledoarie pentru abordarea cu discernământ și prudență a noilor tehnici de analiză, a noilor materiale puse la îndemână de evoluția științei.

– „*Patrimoine, abords et insertion*” de Joseph Belmont tratează o problemă de mare actualitate și pentru instituția noastră – problema inserțiilor în zonele de protecție ale monumentelor istorice sau în rezervațiile de arhitectură și urbanism.

Considerând că este necesar a concilia caracterul imuabil al măturiei istorice cu evoluția actuală a orașului și de asemenea că protecția, cu constrângerile pe care le impune, departe de a fi o frână poate da un imbold creației arhitecturale („experiența dovedește că un creator de talent bine orientat va ști să rezolve indiferent ce problemă, în timp ce un creator fără talent nu va ajunge niciodată la aceasta, chiar asistat și corijat în permanență”), autorul consideră că protecția (și respectiv modalitățile de inserție) se stabilește în funcție de context, iar pentru a diminua riscul subiectivității avizelor date propune:

– definirea cât mai precis a obiectivelor protecției (în funcție de caracteristicile generale ale zonei:

scară, ritm, material, etc.); ierarhizarea gradelor de protecție în funcție de valoarea monumentului, variind între mondial și local; prevederea instanței de apel în caz de litigiu.

Între cele două soluții posibile în cazul unei inserții într-o zonă de interes istoric – mimetism și afirmarea epocii moderne printr-o arhitectură proprie – cea de-a doua îi pare mai satisfăcătoare, veritabila miză fiind alegerea unui creator de talent.

Consideră de asemenea că și în cazul descentralizării (tendință actuală în Franța), statul trebuie să-și conserve un număr de responsabilități în protecția patrimoniului și să promoveze o arhitectură și un urbanism de înalt nivel.

„*Politique du patrimoine et pollution*” de Jean Claude Richez oferă ca model de acțiune a autorităților locale în protejarea și conservarea monumentelor și a climatului istoric, orașul Strasbourg.

Nu lipsit de interes este „*Magazinu*” – sumă de note privind cărți, expoziții, conferințe, dintre acestea cel mai plin de interes fiind „*Intentions analogues procedant en ordre dispersé*”, descriind sistemele de protecție ale monumentelor în 19 țări europene și din afara Europei.

Scopul anchetei nu este analiza filozofiei legislației de protecție, ci aspecte mult mai practice, legate de execuția legilor de protecție: existența gradelor diferite de protecție, circumstanțele și efectele protecției, stabilirea programelor de restaurare (inițiative, autorizații de lucru și controlul lucrărilor, proceduri de consultare și alegerea antreprizelor, ideea de licitație pe operații pentru a favoriza micile întreprinderi specializate).

Chiar dacă nivelul atins în interesul arătat monumentelor este atât de diferit în cele două țări, Franța și România, lectura acestui număr al revistei este profitabilă pentru specialistul român, atât pentru cantitatea de informații conținută cât mai ales pentru sesizarea metodelor de abordare a problemelor atât de complexe ale protecției monumentelor istorice.

21 01 1993

ADRIANA STROE

HISTORIC PRESERVATION, martie – aprilie 1992

Această revistă este o publicație a fundației „National Trust”, care se ocupă cu activitatea de restaurare și conservare a monumentelor istorice în Statele Unite și în lume.

Prezentând direcțiile în care acționează diversele firme de proiectare, restaurare și conservare de monumente istorice, revista demonstrează necesitatea și economicitatea revitalizării și integrării monumentelor istorice în viața colectivităților cărora le aparțin.

Astfel, este prezentată activitatea firmei „Ann Beha Associates” a cărei fondatoare, arhitecta Ann Beha, este după părerea unor critici de arhitectură americani „un pionier al arhitecturii restauratorii” (p. 12).

Un important spațiu în economia revistei îl ocupă prezentarea de monumente istorice, cum ar fi Misiunea San Antoniu de Valero creată în 1718 de călugării franciscani de origine spaniolă, veniți să-i creștinezze pe indieni și să întărească prezența spaniolă pe malurile fluviului Rio Grande (pag. 16).

Foarte interesant din punctul de vedere al manageriatului în domeniul restaurării monumentelor istorice este articolul „*A Perfect Fit*”, care prezintă revitalizarea clădirii United Hebrew Temple din St. Louis, Missouri de către Missouri Historical Society, care a propus reamenajarea imensei cupole a templului într-o sală de lectură a bibliotecii fundației (pag. 20).

Revista prezintă și propune cititorilor săi trasee turistice-istorice pentru perioada vacanțelor (p. 17).

Articole interesante și cu tematică variată cum sint: „*Palladian Splendor*” (p. 28) – prezentarea unei excursii organizată de National Trust în Italia, pe urmele marelui Palladio, sau „*On Top of the World*” (p. 40) – portretul directorului organizației „World Monuments Fund” care se ocupă cu salvarea patrimoniului cultural internațional prin acțiuni de restaurare și conservare în lumea întreagă (Cambogia, Italia, România, Mexic, Maroc, Spania etc.) realizate cu mult profesionalism și argomentate cu fotografii de foarte bună calitate fac interesantă și plăcută lectura revistei.

CRISTINA IONESCU

„SYMPOSIUM EUROPEEN DES ANTREPRISES DE RESTAURATION DU PATRIMOINE MONUMENTAL” Strasbourg, 19-20 juin 1991. Conseil de l'Europe. Assemblée Parlementaire, febr. 1992.

Organizat de Consiliul Europei și Gruparea Franceză a Antreprizelor de Restaurare a Monumentelor Istoric, simpozionul a fost găzduit, în vara anului 1991, de unul dintre cele mai impozante centre culturale franceze – orașul Strasbourg. Port fluvial, al doilea ca importanță datorită amenajării Rinului, metropolă de echilibru, minunata așezare franceză este și o capitală europeană: sediul consiliului Europei din 1949 și al Parlamentului European din 1979.

Lucrărilor acestui prim colocvii al specialiștilor în materie de patrimoniu monumental i-a fost dedicat numărul din februarie 1992 al publicației emise de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei din Strasbourg: „*Council of Europe-Conseil de l'Europe. Assemblée Parlementaire*”. Pe parcursul celor 64 de pagini ale fasciculei, cititorul ia cunoștință cu programa și desfășurarea simpozionului, cu alocuțiunile în rezumat ale vorbitorilor precum și cu lista participanților.

Simpozionul european al antreprizelor de restaurare a patrimoniului monumental se înscrie printre manifestările „*Rețelei europene a specialiștilor în probleme de patrimoniu monumental*”. Sensul sintagmei „patrimoniu monumental” este precizat de domnul Hervé Quélin, președintele Grupării Naționale a antreprizelor de Restaurare a Monumentelor Istoric din Franța în cuvântul de deschidere, și anume: „este vorba de monumentele protejate de lege, cca. 40 000 în Franța și mult mai multe în celelalte țări ale Europei.”

Participarea importantă la acest simpozion se explică prin necesitatea informației privind subiectele până acum neexplorate în comun de către antreprizele europene de restaurare și anume:

1. **importanța pieței.** Este vorba de estimarea importanței unei piețe europene de restaurare a monumentelor istorice, problema bugetelor atribuite lucrărilor de restaurare de către state, etc.

2. **organizațiile profesionale.** Această a doua temă a simpozionului